(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 46. 14. листопада 1943 Рік І.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

ПРОМОВА ФЮРЕРА

Дня 8. 11. ц. р., з нагоди традиційного дня націонал-соціялістичної партії, Фюрер промовляв на зібранні своїх найстарших співробітників в історичному льокалі націонал-соціялістичного руху в Мюнхені. Промова Фюрера, яку учасники маніфестації часто переривали спонтанними оваціями, була присвячена військовим і політичним питанням сучасної хвилини. Фюрер зокрема підкреслив непохитну волю всіх шарів німецького народу ніколи не скапітулювати. Слова Фюрера були наповнені глибокою вірою в европейську місію та переконанням, що наприкінці цієї війни може прийти тільки перемога тієї зброї, яку сьогодні Европа кує і якою бореться під проводом Німеччини. — Докладний зміст промови Фюрера подаємо на 3-ій сторінці.

„Україна і Совіти"

Румунський щоденник „Курентул" із 21. жовтня приніс довшу статтю Ромулуса Сейшану п. н. „Україна і Совіти", з якої подаємо декілька цікавіших думок.

„Совітський часопис „Правда" пише, що боротьба за Дніпро, є в дійсності боротьбою за „визволення України", багатої на збіжжя, худобу, товщі, цукор, мінерали, залізо й манґан. Дальше совітська „Правда" твердить, що совітські вояки, які прийшли над Дніпро з усіх сторін, рішені боротися „за визволення їх слов'янської батьківщини, України, і святого міста Києва, перед яким з пошаною клониться цілий слов'янський світ".

Після такого вступу, Ромулус Сейшану питається: „Відколи то помішані етнічні елементи СССР, що входять у склад червоної армії — самоїди, фіранійці, перменійці, медяки, череміси, чуваші, мордвини, башкірці, кирґизи, калмуки, татари, туркестанці, казахи, осетинці, чеченці, вірмени та інші, більшість яких туранського, фіно-угорського, монгольського або палеосибірського походження — належить до слов'янської раси? І від коли Україна стала „батьківщиною" цих азійських та евразійських народів, що не мають нічого спільного зі слов'янами? Провідники СССР, так як і провідники колишньої царської Росії, фальшують історію та етнографію і хочуть використати слов'янство й православ'я для своєї воєнної політики. В дійсності совіти потребують шпихліра України і хочуть знову опанувати цю країну, проти волі її населення, яке ні в минулому ні тепер не має нічого спільного з іншими частинами СССР".

Обговоривши декілька важніших подій з минулого України, автор так кінчить свою статтю: „І підчас російської революції, українці, вірмени, грузини та інші національності із Росії боролися за своє визволення та незалежність їх країн. Україна, Грузія, Вірменія, Азербейджан проголосили себе в 1917 р. самостійними республіками, але совіти не вшанували волі різних національностей і присилували їх влучитися в СССР. Ось історична правда, що її фальшують сьогоднішні провідники СССР, які виставляють претензії, що вони борються на Дніпрі за „визволення України".

Огляд воєнних і політичних подій

На підставі воєнних дій минулого тижня треба сказати, що воєнне напруження зростає на всіх фронтах. На східному фронті воно проявилося в боях за Крим і в новій большевицькій офензиві під Києвом, в Італії в завзятих боях над рікою Вольтурно а на Далекому Сході у боротьбі за Соломонові острови. Рівночасно зросли також і летунські налети на заході і півдні Европи. Дійшло вже до того, що аліянтські летуни обкидали бомбами Ватиканську державу!

Бої за Крим

Впродовж останнього тижня змінилася ситуація на півдні й в середній частині фронту коло Києва. Між Озівським морем і Дніпром панцирні большевицькі наступи вдерлися в Ногайські степи в напрямі на захід. Опісля вони розділилися на дві частини. Одна з них звернулася на південь тобто на Перекоп, що від півночі замикає доступ до Криму, а друга пішла на захід в напрямі долішнього Дніпра з метою вдарити на німецькі мостові причілки на схід від Херсону і на південь від Нікополя. Таким способом прийшло до незвичайно завзятих боїв за Крим і за перехід через долішній Дніпро. Рівночасно з наступом на Крим від півночі большевики перейшли до висадів на півострові Керч, щоб ударити на Крим від сходу. Після завзятих боїв і великих утрат їм остаточно вдалося висісти по обох боках міста Керч, де лютує завзята битва. Внаслідок боїв на Перекопі Крим перестав мати сполуки зі суходолом і перемінився у своєрідний острів, що втримує зв'язок морем.

Над долішнім Дніпром і в околиці Кривого Рогу

Большевицькі атаки на південь від Нікополя і на схід від Херсону змагають до того, щоб заволодіти долішнім Дніпром і, перейшовши на його правий беріг, ударити на північ. Таким способом большевики хотіли б також від південного заходу повести наступ на простори в коліні Дніпра і німецькі оборонні становища в околиці Кривого Рогу. З тією метою большевики раз-у-раз намагалися переходити ріку, але завсіди мусіли завертати з великими втратами. Щоб облегшити свій похід у південно - українських степах, большевики стали вживати там фосфорових гранат, що запалюють степові трави.

Після того, як большевикам вдалося прорватися через Дніпро на південний захід від Кременчука, німецький військовий провід зібравши значні сили почав успішні наступи на північ від Кривого Рогу. Вони довели до поважних теренових осягів і зупинили похід ворога на південь. Щоб відтяжити свої війська в районі під Кременчуком, большевики почали наступи на південь від Запоріжжя і південний захід від Дніпропетрівська. Через те і простір у коліні Дніпра й на північ від Кривого Рогу перемінився у велике побоєвище, на якому большевицькі атаки чергуються зі завзятими німецькими протинаступами.

Коло Києва

Большевики вже віддавна наступали на північ і на південь від Києва з метою захопити столицю України. Німецький військовий провід, рахуючися з усякими можливостями війни, вже давно опорожнив був Київ з цивільного населення і всіх військових засобів і матеріялів. Незабаром після того частина міста опинилася в безпосередній смузі боїв, але большевикам не вдалося зайняти міста. Під кінець минулого тижня почалися нові завзяті большевицькі наступи на північ від Києва. Заходячи від заходу большевики хотіли пізніше завернути на південь й окружити місто. Щоб оминути небезпеку пролому німецькі війська перенесли свої становища на захід від Києва. Після основного знищення всіх важних для ведення війни уладжень, Київ утратив своє значіння як велике місто й комунікаційний осередок.

Між Кременчуком і Києвом німецькі війська викинули боль.

(Докінч. на 2-ій стор.).

В суворій дійсності

Представники і керманичі організованого українського світу звернулися при кінці жовтня ц. р. до нашого громадянства і молоді з важливим закликом-осторогою. В цьому заклику, що його помістили ми в попередньому числі нашої газети, читаємо, між іншим, такі слова: „здоровий пень нашого народу і розумом визнає і серцем відчуває велику правду: **якщо ми маємо вдержатися серед жахливої бурі, то в нас не сміє бути різних постав — тільки одна, то в нас не сміє бути різних доріг — тільки одна!"**

Жахлива воєнна заверюха, що вже п'ятий рік шаліє над світом, не то що не втихає ще, але, навпаки, прибирає на силі. Нас усіх найбільш боляче вдаряє те, що найбільша з нищівних воєнних хвиль переливається знову на українських землях. Поки ще червоний вал війни горів на калмицьких степах, чи хочби за Доном чи Дінцем — ми все ж таки користали з того спокою, що його — навіть в тотальній війні — дає глибоке запілля. На жаль, наші сподівання, що доля пощадить уже українські землі від дальшої руїни, що її несуть зі собою поворотні воєнні хвилі — не здійснилися. Зокрема боляче вразила кожного українця вістка, що в сильно зруйновану війною столицю України — Київ — влилися знову полчища Сталіна. Але всі, навіть найбільш болючі факти, якими промовляє до нас тверда й сувора воєнна дійсність — ми мусимо по-мужеськи сприймати і правильно оцінювати. На це й вказували наші представники, говорячи, що саме ота „страхітлива дійсність накладає на нас обов'язок холодного розуму і тверезих та доцільних дій". Ми глибоко переконані, що українське громадянство, зокрема українська молодь, що все відзначалася ідейністю і готовістю служити рідній справі — прийняла цей заклик і осторогу наших провідних громадян у повній свідомості поваги часу і значення актуальних справ, на які звернено увагу в цій осторозі. Це ж ні про що інше не йде, тільки про нашу долю, що має стільки явних і скритих ворогів.

У такий важкий і переломовий час, який переживаємо тепер, не пора на всякі особисті чи гурткові порахунки, на сусідські спори. Кожному з нас ясне, що супроти небезпеки зо сходу, яка загрожує і нам і усім народам Европи, все інше сходить на другий плян.. Думати й робити інакше міг би тепер тіль-

ки той, кому бракує розуму, або чий розум збаламутили підступні вороги, що завсіди раді б чужими руками вигортати для себе каштани з вогню. Вони хотіли б і між нами найти таких легковірних, що каламутили б у нас воду на те, щоб їм, нашим ворогам, було лекше ловити в ній рибу для себе.

Декому могло б, може, здаватися, що в теперішніх несамовитих змаганнях велетенських сил за „бути чи не бути" народів — вчинки поодиноких людей не можуть мати замітнішого впливу на розвиток подій, на долю народу. Це могло б здаватися передусім тому, хто хотів би бачити негайну поправу положення з того приводу, що він сповнив свій обов'язок в запіллі, чи приніс жертву крови на фронті. Але таке сподівання було б подібне до розумовання дитини, яка не всилі ще сприймати цілість скомплікованих справ чи явищ, а бачить тільки один окремий випадок. Ми ж знаємо, що тепер, у тотальній війні все життя зв'язане в одну нерозривну цілість, в одну величезну машину. Кожний сповнений обов'язок — це наче крапля оливи, кожне й найменше нехотяттєння це знов порошинка, що паде між колісцята цієї машини. Тому чинники, що відповідають за правильне функціонування великої воєнної машини, твердо вимагають сповнювання всіх воєнних повинностей, збереження ладу і спокою.

Але, який вплив може мати вчинок одної людини, найкраще можна пізнати по лихім ділі. Тут найчастіше наслідки видні негайно. Ці наслідки — це кара чи то за невиконання воєнних повинностей, чи за непослух законам і наказам воєнного часу. На основі збірної відповідальности ця кара постигла б не тільки того, хто провинився.

Тому то в воєнних обставинах така важлива поведінка і вчинки кожного зокрема. Це добре знають вороги й їхні агенти, тому вони в скритий і підступний спосіб стараються найти всюди легковірних людей, що часто й несвідомо, діяли б на шкоду своїй справі і своїм людям, а на добро ворогам і їхнім руїнницьким плянам.

Ми знаємо змінливість людської долі. Ми знаємо, що щастя, не тільки в картах, відвертається але й привертається. Хоч і важне те, що є тепер, проте важніше те, що прийде. Ми віримо, що кінець цієї війни не буде тріюмфом Сталіна і його комуністичної брехні, але перемогою Правди і Справедливости.

В суворій дійсності, яку ми тепер переживаємо, не дамо себе звести на манівці безладдя і зневіри. Чим твердший час — тим твердша і суворіша внутрішня дисципліна обов'язуватиме нас усіх без виїмку. Це диктує нам наш розум і наш спільний інтерес.

МАНЕВРИ В ШВЕЦІЇ

На південь від Стокгольму відбулися шведські військові вправи всіх родів зброї — сухопутньої армії, летунства й фльоти. Досі ще не було в Швеції таких великих маневрів.

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення з 2-ої стор.)

шевиків з поодиноких островів на Дніпрі та відбили їх атаки в петлі Дніпра на південний схід від Києва.

На інших частинах східного фронту до завзятіших боїв приходило ще коло Великих Лук на південь від Невеля

Ворожі втрати на Сході

Впродовж жовтня ц. р. большевики втратили в боях на східному фронті 2.795 повзів і 1442 літаків. Підчас німецького протинаступу на північ від Кривого Рогу большевики втратили між 27. 10. і 1. 11. — 357 повзів, 378 гармат і понад 500 самоходів. Від 3.—5. 11. ц. р. большевики втратили на східному фронті 140 літаків тоді, як німцям пропало тільки 6 літаків. Цими днями німецька дивізія панцирних ґренадирів СС. „Дас Райх", що воює на південний схід від Києва, знищила від 1. 1. ц. р. 2-тисячний большевицький повз.

Оживлення боєвих дій в Італії

Боєві дії в південній Італії сильно оживилися. Окремі ворожі відділи хотіли висісти на східно-італійському побережжі коло Істоню й Пескари, але це їм не вдалося. Ворожі наступи на німецькі гірські становища над Вольтурно довели до завзятих боїв, в яких ворог потерпів великі втрати. Переходово вдалося йому окружити одну німецьку боєву групу, яка одначе в ночі розірвала ворожий перстень й пробилася до німецьких головних сил.

Рівночасно з наступами на суходолі ворог почав летунські атаки на відкриті італійські міста. 5. 11. ц. р. ворожі летуни обкидали бомбами невтральну Ватиканську державу, що як осідок Папи не бере участи у війні. Дуже можливо, що тим способом аліянти хочуть Папу примусити стати податливішим на їх домагання. Досі — як відомо — Папа якнайгостріше осуджував бомбардування відкритих міст.

На загал прилюдна думка в Англії та Злучених Державах невдоволена з дотеперішнього ходу воєнних дій в Італії. Виявляється, що після висаду під Салерно аліянти впродовж 50 днів посунулися були тільки 40 км.

В Південній Італії

В південній Італії, що опинилася в руках аліянтів, відносини дуже заплутані. Головною особою став там старий італійський ліберал граф Сфорца, що досі переживав на еміґрації. В Неаполі вже з'явився представник Рузвелта Марфі і англійський мін. Мек-Мілен. Кажуть, що американці та англійці домагаються, щоб Віктор Емануїл а навіть його син Умберто зріклися корони. Граф Сфорца домагається проголошення королем двохлітнього сина Умберта і створення на час його неповнолітности реґенційної ради. Крім того аліянти жадають доповнення італійського уряду більше демократичними елементами, що означає посилення впливів не тільки Англії і Америки, але також у першій мірі большевиків.

На морі

У жовтні німецькі морські й летунські збройні сили затопили 52 ворожі торговельні кораблі загальної містоти 301.700 тон і так важко ушкодили 18 ворожих кораблів загальної містоти 100.000 тон, що вони цілком певно також пішли на дно. Ворожа воєнна фльота втратила в тому самому часі 1 кружляк, 11 нищильників і 6 менших морських боєвих одиниць. Вже в перших днях листопада ц. р. німецькі підводні човни затопили 7 ворожих транспортових кораблів загальної містоти 34 тисячі тон, 4 нищивники й 1 корвету.

В повітрі

Вороже летунство переводило свої атаки на відкриті міста в північно-західній і північно-східній Німеччині. Крім того ворожі літаки намагалися також заатакувати данське побережжя. Ворожі летуни обкинули бомбами міста Вільгельмсгафен, Дюсельдорф і Кельн, де вони знову важко ушкодили славний кельнський собор, та Есен, Ґельсенкірхен й Мюнстер. Підчас тих налетів ворог втратив 61 бомбовиків.

Німецьке летунство бомбардувало впродовж минулого тижня 5 разів військові об'єкти в просторі Лондону і раз пристань Айпсвич у південно-східній Англії.

На Далекому Сході

На східньо-азійському фронті головні бої ішли й далі в південно-західній частині Тихого океану, де серед завзятих морських і летунських боїв американці висіли на дальших островах Соломонської групи — Моно й Буґенвіль. Завзяті бої ідуть на Новій Ґвінеї. В морській битві коло Буґенвіль американці втратили 2 літаконосці й 4 кружляки.

Японія, свідома, що незабаром може прийти до рішальної битви, в 10-теро збільшила свою воєнну продукцію й змобілізувала всі сили східне-азійських народів до боротьби за спільне майбутнє. Тому недавно в Токіо відбулася велика нарада представників заприязнених з Японією держав — Національного Китаю, Манджукуо, Таї (Сіяму), Філіпін і Бірми.

Вислід московської конференції

30. 10. ц. м. після 12 днів нарад закінчилася московська конференція міністрів закордонних справ СССР, Англії та Злучених Держав. Про вислід тих нарад проголосили дуже короткий і загальний звіт. З нього виходить, що учасники нарад у першій мірі займалися військовими справами. Вони обговорювали воєнні заходи проти Німеччини та її союзників. Рівночасно зазначено, що теперішню співпрацю учасники нарад продовжуватимуть також і після закінчення війни. Для полагодження деяких питань створили окремі комісії, а інші мають полагоджувати дипломатичним шляхом. Для біжучої співпраці мають створити спільну комісію в Лондоні. Від своїх противників аліянти домагаються повної капітуляції і розброєння. Врешті учасники московських нарад заповіли покарання виновників сучасної війни й прийняли большевицькі постанови про те, що „німецькі вояки повбивали польських старшин у Катині" і що уряд Бадольо в Італії мусить притягнути до співпраці всі демократичні групи, тобто першусього комуністів.

Капітуляція англійців і американців

На підставі звіту з московських нарад, різних політичних заяв і голосів преси можна сказати, що на конференції переміг Сталін. Англійці та американці зреклися свого домагання поділу Европи на смуги, займалися першусього тільки військовими справами й відступили від означення західніх границь СССР, тобто дали большевикам згоду іти так далеко, як вони схочуть і зможуть. Тому пізніше у звіті не було ніякої мови про Фінляндію, балтійські держави, землі колишньої Польщі, Румунію і Балкан. Для забезпечення своїх кордонів з 1941 р. большевики домагалися ще „смуги безпеки", в склад якої мали б входити — Фінляндія, Польща, Румунія, Мадярщина, Югославія і Греція. Вони також висунули домагання в справі Дарданелів і доступу до Перського заливу. На всякий випадок навіть того всього вже досить, щоб побачити, що англійці та американці раптом цілком забули про свою Атлянтійську карту з 1941 р., в якій кожному народові запевняли право на вільний розвиток.

Перші наслідки

Вже є навіть деякі наслідки московських нарад. Бенеша, як провідника чехословацького еміґрантського уряду, покликали до Москви. Ген. Міхайловіч, що проводить югослов'янськими повстанцями має злучитися з провідником сербських комуністів Тітом. Полякам доручили повикидати всіх реакціонерів з польського еміґраційного уряду. Большевики зажадали співучасти своїх генералів у воєнному проводі аліянтів, щоб у цей спосіб наглядати опрацьовання і переведення пляну про „другий фронт". Підчас свого повороту англійський мін. зак. справ Іден зустрінувся в Каїрі з турецьким мін. зак. справ Менеменчоглю, щоб його попередити про можливість поширення війни на Балкан і щоб йому з'ясувати вагу большевицьких перемог. Англійці та американці хочуть втягнути Туреччину до війни й зробити її уступчивою супроти большевиків.

А. Гітлер: Німеччина ніколи не скапітулює

МЮНХЕН. — У своїй промові, яку Фюрер виголосив з приводу 9. листопада на маніфестації своїх найстарших співробітників в історичному льокалі зібрань партії в Мюнхені, сказав він між іншим:

Ледве третину людського життя охоплює той час, що проминув від того дня, який ми сьогодні згадуємо і для відсвяткування якого я вернувся на небагато годин до Вас. Все ж таки ледве чи існує будьяка епоха в історії людства, що за 20 років охопила б такі велетенські події, які зрушували б світ та вирішували б долю народів. Доцільним буде розглянути в загальних рисах тодішні події та відсвіжити собі їх у пам'яті. 1914 рік: Німеччина є конституційною, тобто парляментарно-демократичною монархією. Прогалинами, що їх було без числа, жидівство вдерлося в державу, в політичне життя та зокрема в круги так званої провідної верстви, а господарське життя в багатьох ділянках стало його виключною доменою. Політичним наміром тодішньої Німеччини було вдержати лише світовий мир. Відповідно до цього не використовувано у можливому розмірі національну відпорну силу, ні під особовим, ні під матеріяльним оглядом. Вже самий факт, що тодішня Німеччина, не зважаючи на близько 30 міліонів більше мешканців, ніж у Франції — мала навіть щодо кількости меншу армію, опрокидує найкраще пізніше твердження, буцім то ця держава загрожувала тоді мирові. Окруження Німеччини не мало ніякої іншої мети, як тільки ту, яку висловили зовсім одверто численні англійці, а саме: знищити Німеччину, як органічно найсильнішу европейську потугу коаліційною війною, зовсім так, як упродовж в'ків Англія довготривалими війнами поборювала давніше сперші Еспанію, потім Голяндію, і вкінці Францію. Малий британський острів, який численними війнами підпорядкував собі згодом одну четвертину всієї земної поверхні, не зважаючи на все те, спочатку і підчас першої світової війни, він не відмовлявся вживати старих, втертих тоді моралізуючих фраз, які супроводжали Англію досі в кожній війні: „боротьба за свободу малих народів", „боротьба за новий порядок світу в дусі справедливости", „боротьба за демократію", „боротьба за рівність усіх рас" та інші подібні, гарно-звучні фрази. Хоча на тодішню Німеччину натискала велетенська світова перевага, ні в якому місці не осягнуто вирішальних перемог, так що кінцеве заломлення треба приписати в меншій мірі діям зброї, ніж впливам розкладової пропаганди. Американський президент пред'явив тодішній демократичній Німеччині в чотирнадцятьох точках ідеальну картину нового світового порядку. Нарід був тоді надто мало політично вишколений, щоб могти проглянути цю мрячну заслону. Та передусім: він ще надто мало був навчений досвідом, щоб не трактувати поважно демократичних запевнень.

Так прийшло до 9, 10 і 11 листопада 1918 року. В довір'ї до урочистих запевнень, німецький нарід склав свою зброю, а навіть змінив свій державний устрій. Навіть монарх покинув армію і нарід і пішов на еміграцію. В наслідок революції найбільш безхарактерного звироднілого пропала найбільша частина основ справжнього державного авторитету і на їх місце прийшла більш або менш майже анархістична звироднівла демократія. Таким чином умови, поставлені нашими противниками, не тільки виконано, але формально їх навіть перевищено. Ледве чи в будьякій іншій державі світа жидівство могло святкувати такі тріюмфи, як у тодішній листопадовій Німеччині.

Проте, розпочалася тоді доба найганебнішого капіталістичного визиску й вимушення, постійного морального й політичного гніту нашого народу. Метою було не лише знищити німецьку господарку, як основу нашого існування, але й знищити самий народний організм. Таким чином демократичну Ваймарську республіку західні демократії пляново замучили до загину. Прогноза Клемансо, що в Німеччині на 20 міліонів забагато людей була зовсім така явно брутальна, як і незамаскована погроза теперішніх англійських політиків, що в Індії живе на 100 або й 200 міліонів забагато індусів. Здійснення цього домагання Клемансо було зовсім недалеке.

Далі Фюрер накреслив загальну нужду, що впала на Німеччину передусім в господарській ділянці після листопада 1919 року, і в зв'язку з цим з'ясував справу заснування і розвитку націонал-соціялістичної партії, яка поставила собі тоді завдання протидіяти загальному занепадові. Завдяки вірі та непохитній видержливості найдавніших співробітників націонал-соціялістичної партії, вдалося перемогти важку кризу 1923 року.

Друга думка, яка нас сьогодні охоплює, може бути тільки ця: що було б сталося з Німеччиною і Европою, коли б не був прийшов 8 і 9 листопада 1923 року і націонал-соціялістична ідея не була б оволоділа Німеччиною? Бо перебрання влади в 1933 році нерозривно зв'язане з днем 8 листопада 1923 року. В цей день для молодого руху вперше відділено злих духів, усунено слабодухів, а в тих, що залишилися, розбуджено ще вищий скріплений фанатизм. Крім цього прийшов тепер час, у якому націонал-соціялістичні думки могли легше здобувати людей, ніж перед тим. Партія стала ядерною клітиною здійснення наших ідей. У 1933 році націонал-соціялістична держава мала вже міліони прихильників у народній спільноті нашої партії. Але що було б сталося з Европою, і передусім з нашою Німеччиною і нашою любою Батьківщиною, якби через брак віри і брак готовости одиниці пожертвуватися до останнього для руху, Німеччина була б зісталася такою, якою вона тоді була: демократичною, безсилою державою ваймарського походження? — це питання особливо сьогодні заставляє кожну вдумливу людину просто здригнутися. Бо, не зважаючи на те, який вигляд могла б мати Німеччина, східно-европейський внутрішньо-азійсько-большевицький колос був би завершив свої зброєння і ні на мить не спускав з ока ціль, яка передбачувала б знищення Европи. Німецька держава зі своєю зовсім недостатньою збройною силою „Райхсвери" у 100 тисяч людей, без внутрішнього політичного опертя і матеріяльної зброї була б з військового погляду супроти цієї світової потуги тільки одним переходовим явищем, що могло б ставити опір упродовж кількох тижнів. Яка хибна була думка, щоб, мовляв, охороняти Европу Польщею від большевицької Росії, це вже сьогодні не треба доказувати. Так само безглузде було сильно поширюване переконання, що відрікаючися всіх думок про насилля, можна б злагіднити большевицького колоса, та що його пляни про підбиття світу могла б Европа відсунути в мирний спосіб, щораз більше себе розброюючи. Це виглядає мені так, наче б одного дня кури й гуси склали лисам урочисту заяву, що вони вже не мають наміру нападати на лисів, надіючися, що їм удасться таким чином зробити з лисів вегетаріянів.

Без Німеччини немає майбутнього Европи

Цей большевицько-азійський колос буде так довго наступати на Европу, аж на кінці його самого зломлять і переможуть. Або може хтось хоче твердити, що Фінляндія загрожувала мирові світу? Все одно на неї напали і без вмішання Німеччини, вже в 1941 році її існування було б попало під новий жахливий сумнів. Про вислід цієї нової большевицької акції не треба нам витрачати слів. Ніхто й не буде серіозно вірити, що, мовляв, естонці, латвійці, або литовці мали б бажання здобувати Урал.

Але, не зважаючи на те, Сов. Союз прийняв рішення прогнати цих людей з їх батьківщини та відтранспортувати їх на Сибір. Румунія також певно не мала заміру взяти в посідання Кавказ і нафтові джерела в Баку, зате Росія змагає вперто до цілі зайняти не тільки гирло Дунаю, але також і румунські нафтові поля і поза тим зайняти ввесь Балкан та зробити з нього випадне становище для дальших експансій. Проти цієї навали, що раз-у-раз вже ось 2000 років грозить від сходу Европи, може виступити з успіхом тільки одна єдина держава і це є Німеччина. І навіть, коли це змагання і для нашого народу безмежно важке, то це тільки доказ, що без, або навіть проти Німеччини ніяка держава не була б всилі противставитися цьому лихові, що кожна надія поодиноких европейських народів доброю поведінкою та духовим підлабузнюванням у москалів зазнати може поблажливости, це щонайменше дитяча глупота, або жалюгідна труслівість, і що передусім переконання, що на місці Німеччини інша потуга, може навіть позаевропейська, могла б перейняти охорону цього континенту, не тільки неймовірне, але виявляє насправді моральну слабість. Передусім це повна безпросвітність буржуазної політики, коли в багатьох краях поступають так, наче б думали, що жидівсько-плютократичний захід переможе жидівсько-большевицький схід. Ні, наступить щось протилежне: одного дня жидівсько-большевицький схід звільнить західне жидівство від своїх обов'язків, не потребуючи вже довше лицеміріти. Тоді він може зовсім явно оголосити остаточну мету.

Жидівська демократія заходу скінчить властиво раніше чи пізніше сама на большевизмові. Ті самі наївні люди, які думають сьогодні, що вони знайшли в Сталінові людину, що вибирає для них каштани з вогню, дочекаються того мабуть швидше, як вони могли б цього сподіватися, що виклькані духи підземного світу подушать їх самих і то в їх власних краях. Одне певне, мої партійні товариші: без дня 9 листопада 1923 р. націонал-соціялістичний рух не був би тим, чим він сьогодні є. Без націонал-соціялістичного руху не було б сьогодні сильної Німецької Держави, а без цієї Німецької Держави, що безперечно являється найуспішнішою з військового погляду европейською державою, вже тепер Европа не мала б ніякого майбутнього. Факт, що в цій війні Англія була знову рушійною силою, що вона враз із жидами об'єднує в собі причину, вибух і ведення війни, це тільки повторення подій першої світової війни. А що такі велетенські історичні події не провадять двічі до такого самого висліду, то треба це тоді уважати за певне, коли тодішні сили не дадуться порівнятися з теперішніми. Що сьогоднішня Німеччина вже інша держава, ніж Німеччина з 1914-18 рр., знає вже хіба кожний, так само як і те, що 9 листопада 1943 р. не подібний до 9 листопада 1918 року. Змагання, в якому знаходимося від 1939 року, таке могутнє і таке неповторне, що його годі міряти масштабами малих міждержавних спорів.

Надії ворогів не здійснилися

Тепер ми боремося в п'ятому році цієї найбільшої війни всіх часів. Коли вона починалася, тоді ворог на сході заледве у 150 кілометрів був віддалений від Берліну. На заході його форти загрожували Райнові, Саршина лежала в обсягу вогню його артилерії, над бельгійсько-голяндським кордоном причаїлися зв'язані союзною умовою трабанти Англії і Франції, віддалені заледве 100 кілометрів від наших найбільших промислових просторів, в той час, як демократичний уряд Норвегії потвердив умови, які одного дня мали завести її у табор наших ворогів. Балкан носив у собі зародки небезпеки, що крили в собі можливості найгірших несподіванок. Італія була внаслідок поведінки короля і його кліки примушена придержуватися невоюючої сторони і таким чином Німеччина була здана сама на себе. А втім, мої партійні товариші, ця націонал-соціялістична держава могутніми, небувалими в історії ударами розбила цей окружувальний обруч та геройством своїх вояків майже скрізь відсунула фронти далеко понад тисячу кілометрів від кордонів Німеччини. Наші противники стали скромними. Те, що вони сьогодні називають перемогами, те вони у нас колись називали зовсім маловажними операціями. Одначе, лише завдяки цим тодішнім маловажним операціям, створено могутнє боєвище, на якому в основному відбувається сьогоднішнє змагання народів. Поруч нашого великого союзника в Східній Азії також і европейські народи з ясним зрозумінням пізнали велич історичних завдань і згідно з цим принесли свої жертви. Якщо жертви союзної з нами найбільшої европейської держави наприкінці більш або менш стали даремними, то це треба приписати тільки пляновому саботажеві ганебної кліки, яка після кількалітнього хитання наприкінці спромоглася на одне єдине діло, яке одначе своєю ганебністю в історії напевно може

мати претенсії до слави небувалого чину. Я щасливий, що нам удалося з рук найсумніших проявів цієї, зрештою могутньої доби, врятувати принаймні ту людину, яка сама все зробила, щоб не лише зробити свій нарід великим, сильним і щасливим, але щоб цей нарід також брав участь в історичній розправі, яка наприкінці рішатиме про долю і культуру цього континенту. Самозрозуміло, що розвал Італії з усіма своїми консеквенціями не міг залишитися без впливу на загальні воєнні події. Не зважаючи на це, надії наших противників і тут даремні. Не наступило те, чого вони сподівалися зараз на початку, і не наступить те, чого вони очікують у майбутньому. Вони сподівалися, що одним ударом будуть відрізані і знищені німецькі дивізії в Італії, що через це пропадуть німецькі залоги на островах, що Балкан впаде їм у руки, як спілий овоч, та що вони таким чином зможуть одним ударом перенести воєнні події над німецький кордон. Штурм у напрямку Бренера перемінився у слимакову офензиву далеко на південь від Риму. Вона тепер домагатиметься кривавої данини, а саме не згідно зі сподіваннями наших ворогів, тільки у великій мірі згідно з нашими плянами. Кожний новий висад примусить їх зв'язати щораз більше корабельного тонажу.

Він розпорошить сили наших ворогів та дасть нові можливості для акції нашої зброї. Але незалежно від того, де такий висад відбудеться, то завсіди зустрінеться він з нашою готовістю і тоді вони переконаються, що — говорячи словами Черчіля — „інша річ робити висад на Сицилії проти Італії, та інша річ робити висад проти німців над Каналом у Франції, Данії, або Норвегії". Тоді ж виявиться, чи наша здержливість у деяких ділянках була слабістю, чи холодною розвагою.

Остання битва принесе рішення

Боротьба на Сході являється найважчою, яку німецький народ колинебудь мусів зводити. Те, що наші вояки тут видержують, зовсім не можна порівнювати з тим, що роблять наші противники. Але і тут не осягнуть вони останньої мети, а саме: довести німецький фронт до розвалу, тільки, як завсіди у світовій історії лише остання битва принесе рішення. Одначе цю останню битву запише в свою користь той народ, що з найбільшими внутрішніми вартостями, з найбільшим завзяттям і з найбільшим фанатизмом використає рішальну годину. Тому те, що я вимагаю від німецького вояка, є незвичайно велике. Завданням фронту зробити наприкінці можливим те, що здається неможливим, завданням батьківщини є щоб вона піддержувала і скріплювала фронт у його боротьбі проти позірно неможливого, або проти того, що здається, що його не можна видержати, батьківщина мусить собі ясно усвідомити, що доля всього нашого народу, жінок і дітей та всієї нашої майбутности залежить від того, що з напруженням останніх сил треба здобути рішальну перемогу в нашу користь, що кожна жертва, яку ми сьогодні приносимо, ні в якому відношенні не стоїть до жертв, яких від нас вимагали б, якщо б ми не виграли війни, що взагалі не можна мати іншої думки, як тільки думку про безоглядне ведення війни з незмінною метою здобути перемогу; незалежно від того, яка б там і не була ситуація, і незалежно від того, де б ми і не мусіли боротися. Коли зрада короля Італії, престолонаслідника і його військової кліки щораз ясніше проявлялася, тоді наша ситуація не була гарна, в очах деяких навіть розпучлива. Обидва демократичні диктатори вже сподівалися, що вони у Вашингтоні спільно зможуть святкувати знищення німецьких армій та видачу мого приятеля, як веселе видовище. А все ж таки впродовж небагатьох тижнів зроблено можливим те, що здавалось неможливим. З майже невідкличної катастрофи виросла просто через ніч низка славних дій, які довели до повної направи нашої ситуації; а в деякому відношенні навіть до її поліпшення. Коли ця війна вже буде скінчена, тоді треба буде приписати найбільші лаври нашій вірі і нашому завзяттю, більші, як одноразовій активності, а тим самим поодиноким акціям. Хто так, як німецька армія обвантажений такими багатьма вінками слави, може часом, дещо втомлений, спочивати. Одначе: коли година закличе, тоді кожний чоловік і кожна жінка вдома знову мусять глянути боротьбі в очі, щоб боронити вартости життя, які їм дало Провидіння. Об це розіб'ється і мусить розбитися також і кожна пропаганда наших ворогів. Так само, як і у світовій війні вони менше надіються на перемогу своєї зброї, ніж на вплив своїх фраз, своїх погроз і свого блефу. Спочатку погрожували вони часом, голодом, зимою і т. д. Потім думали вони, що самий бомбовий терор вже вистарчить, щоб заломити німецький народ унутрі. Одначе, в той час, як у першій світовій війні німецький народ майже без впливу ворожої акції заломився унутрі, сьогодні він навіть серед найважчих обтяжень ніколи не втратить сили свого спротиву.

У зв'язку з тим вказав Фюрер на великі завдання, що виросли для партії та для внутрішнього фронту Німеччини, і продовжував:

Щодо одного не сміє бути ніякого сумніву: Ця війна є немилосердна і відповідно до цього цілі наших противників диявольські! Якщо один британський часопис пише, що німецький нарід на стільки то і стільки років повинен бути виданий на поталу большевизмові, щоб той останній довершував на ньому своїх заходів, або якщо британські єпископи моляться, щоб большевизмові якось удалось пізніше німецький нарід здесяткувати, або й зовсім знищити, то тут у відповідь на те є лише не менш великий фанатизм, який кожного зокрема заставляє виповнювати свої обов'язки. Забагато жертв принесено, щоб хтонебудь мав право виключити себе від цих жертв для майбутнього. Кожен із наших мужніх вояків, що боровся денебудь у Росії, і не вернеться вже більше до батьківщини, має право вимагати, щоб інші були такі ж мужні, яким був і він сам. Бо він згинув не на те, щоб інші здавали те, за що він боровся, але він згинув для того, щоб його жертвою, жертвою всіх його товаришів, та жертвою всіх членів народу на фронті і в батьківщині була врятована майбутність батьківщини та майбутність нашого народу.

Помилки з 1918 року не повторяться

Я згадав уже про те, що наші противники думають, що сьогодні блефом і пропагандою вони можуть згнобити німецький народ, поступаючи так, наче б то перемогу вони вже осягнули. Якби це не було таке поважне, то можна б деколи з такої поведінки посміятися. В той самий час, коли вони женуть із однієї конференції на другу, щоб прокласти поміст понад ріжні суперечки та знайти можливості для будьякого спільного почину, вони поступають так, наче б вони вже були переможцями. Вони скликають комісії для „уформування світу після перемоги". Та багато доцільнішим було б, якби вони зайнялися уформуванням свого власного світу. Вони скликають комісії, які мають подбати про те, щоб світ був забезпечений після війни харчами. Та було б краще, якщо б вони тепер забезпечили харчами свої власні народи, які в теперішній час в міліонах загрожені голодовою смертю. Це справжня британсько-жидівська безличність і нахабність, якщо вони сьогодні поступають так, немов би вони взагалі мали змогу розв'язати проблеми світу, вони, які не могли розв'язати своїх проблем і потребували війни, щоб оминути відповідальности, до якої з приводу їх внутрішньої немочі були б примусили їх таки їх власні народи. Така, наприклад країна, як Америка, мала тринадцять міліонів безробітних, а провід цієї країни, який не мав змоги дати собі раду з тією проблемою, поступає сьогодні так, наче б він мав змогу розв'язати робітничі проблеми всього світу. На всякий випадок вони можуть зорганізувати знову капіталістичну грабіж. Але що, крім цього винищення згинули б їх власні народи, то це інша справа. Це, звичайно, і так інтересує їх мало. Їх пропагандивні заходи йдуть тим самим шляхом, який ми знаємо з світової війни. Насамперед вони намагаються повінню паперу викликати серед німецького народу, а ще більше серед народів наших союзників враження, наче б то не лише вони вже виграли війну і вирішили майбутнє на свою сторону, але також наче б то серед народів велика маса добачується такого розвитку подій. Сьогодні хотів би я з цього місця дати відповідь. Я не знаю, чи серед німецького народу є люди, які справді сподівались би чогонебудь для себе після перемоги аліянтів. Це могли б бути тільки люди, що виключно думають про себе. Злочинці, які були б готові виконати катівську службу на своєму власному народі. Але кожний інший, що зв'язаний зі своїм народом, знає добре, що означала б перемога наших противників. Тим то в Німеччині немає верстви, яка сподівалася б тієї перемоги. Щонайвище існують окремі злочинці, які, можливо, вірять у те, що мали б змогу краще влаштувати свою власну долю. Але щодо цього не треба віддаватися ніяким сумнівам, ні ніяким оманам. З цими злочинцями ми дамо собі раду. Те, що зайшло в 1918 році, вдруге в Німеччині не повториться.

В час, коли від сотень тисяч найхоробріших вояків вимагається таких важких жертв, в такий час ми не завагаємося прикликати до порядку людей, які не готові скласти ті жертви. Коли на фронті падуть десятки тисяч найкращих людей, найдорожчі члени нашого народу, тоді ми справді не завагаємося просто післати на смерть кількасот злочинників. У світовій війні було у кожному випадку інакше. У світовій війні жертви вояків були чимсь самозрозумілим, але також незайманим був спекулянт, що багато заробляв, той, що добивався прибутків на війні, дезертир, чи вкінці людина, що розкладала ввесь народ і за те одержувала гроші з-за кордону. Ті елементи були недоторкальні. Їх щадили тоді, коли мужній вояк мусів приносити жертву життя. Але тепер інакше. Ви, мої давні співборці, ще пригадуєте собі, як ми в світовій війні обурювалися з приводу таких відносин, пригадуєте собі, як ми тоді говорили: „Це свинство, що щось таке взагалі можливе, що хоробрий мусить у першій лінії вмирати, а дома проводять свою злочинну роботу ледарі". Такі ледарі були і є також сьогодні ще в поодиноких примірниках. Але вони мають лише єдиний вигляд, саме, щоб вони себе не виявляли, бо коли ми одного такого схопимо, то він втратить свою голову.

І про це ми мусимо бути переконані: для мене багато важче дати наказ для якоїсь меншої акції на фронті, у свідомості, що при цьому падуть можливо сотні чи тисячі вояків, ніж підписати присуд, яким карається смертю кілька ледарів, злочинників чи лайдаків. Отож, ці сподівання будуть даремні. Крім цього сьогоднішня держава так зорганізована, що ці елементи взагалі не можуть працювати. Вони не мають жадної передумови для своєї роботи.

Другий засіб, що на нього вони рахують, це бомбова війна. Що видержує при цьому німецька батьківщина, це всім нам відоме. І ви можете собі уявити також, що я особисто при цьому відчуваю. Коли почалася ця війна, американський президент лицемірно звернувся також до мене з проханням не вести бомбової війни. Цього ми й не робили, але це прохання служило лишень тій меті, щоб нашим ворогам дати час їм зі свого боку підготовити війну і в даний момент розпочати її. До цього я хочу висловити дві речі: те що мене болить, це виключно жертви в батьківщині, передусім жертви серед жінок і дітей. Те що мене болить, це те, що ці люди втрачають своє майно і добро. У відміну до цього шкоди в нашому промислі далеко менші. Вони ні в найменшій мірі не перешкоджають дальше зростати нашим збройним досягненням, і з цього ми повинні собі ясно здавати справу. Ми відбудуємо свої міста ще гарнішими, ніж вони були перед тим, і це саме в найкоротшому часі. Якщо можливо одному народові вести боротьбу проти всього світу, якщо можливо одному народові вбудувати в укріплення впродовж одного року шість, вісім, чи навіть десять міліонів кубометрів бетону, якщо можливо одному народові здвигнути з землі тисячі збройових закладів, то такому народові буде також можливим збудувати два чи три міліони житлових приміщень.

Ледве через два чи три роки після закінчення війни, мешкання без вийнятку будуть готові, хочби вороги нищили скільки хотіли. Американці і англійці плянують у цей час відбудову світу. Я пляную під цю пору відбудову Німеччини. Але різниця буде. В той час, коли американці і англійці світ не відбудують, відбудову Німеччини націонал-соціялізм проведе прецизно і пляново! В цю роботу будуть включені наші масові організації, починаючи організацією Тодта, аж до Державної Служби Праці, та вся німецька господарка, разом із воєнними злочинцями. Там вони вперше в своєму житті виконуватимуть корисну працю. Це перша річ, яку мушу про це сказати. А друга річ це: панове можуть вірити в це або ні, але година відплати прийде. Якщо ми під сучасну хвилину не можемо досягнути Америки, то все ж таки, слава Богу, одна держава лежить на досяжно близькій віддалі і їй ми присвячуємо нашу увагу. Вказавши на те, що противники Німеччини

роблять фальшиві висновки, коли думають, що повітряним терором зможуть надщербити інтенсивність німецької волі воювати, Фюрер говорив далі ось так:

Є ще щось інше, чим наші противники тепер вже не так часто, як давніше, але все ж таки ще оперують, а саме клич, що час працює для них. Коли війна почалася, то на основі оголошення Чемберлена, що війна мусить тривати щонайменше три роки — оголошення, що мені було зрозуміле, з уваги на капіталістичний спосіб думання англійців, як калькуляція, що принаймні стільки часу потрібно, щоб оплатилися інвестиції капіталу — я негайно зарядив, щоб виготовлено програму на 5 років. Від того часу я зарядив, щоб ту програму продовжено. Так як ми вже раніше працювали у великих відступах часу, зробили ми це також тепер й тут. Певно, що ведення війни нам не є приємне, це річ самозрозуміла. Тим більше, що ми мали програми на мирний час, у відміну до наших противників, які взагалі не знали, що їм у мирному часі робити. Мені дуже жаль, що я не міг продовжувати цю мирну працю, та що в цьому часі не міг виконати ще більше корисного. Але після того, як це нам зараз неможливе, ми ніколи передчасно не занехаємо боротьбу, зате час уважатимемо нашим союзником. Ця війна може тривати так довго, як захоче, Німеччина ніколи не скапітулює! Ми ніколи не повторимо помилки 1918 року, а саме скласти зброю за чверть години перед 12-ою. На це можна покладати: тим, хто складе зброю останнім, буде Німеччина, і то 5 хвилин після 12-ої! Хай вони сподіються важкими кривавими жертвами нас здавити. Але цим разом ці криваві жертви проходять так, що на кожну німецьку втрату припадає дві, три або й чотири жертви наших противників. Які б важкі не були ці жертви для нас, то все таки вони можуть нас лише ще сильніше зобов'язувати. Ніколи не буде більше випадку, щоб, як у світовій війні, де ми втратили два міліони, і на кінці вся втрата все таки була безцільна, щоб і сьогодні ми безцільно втрачали хоч би одну людину. Це розуміє також всяк на фронті, коли після важких годин вертається з шалу матеріяльної битви, коли після найважчих напружень знову приходить до стями. Не можуть бути даремні ті жертви, що їх ми тут приносимо. З них мусить вирости для нашого народу користь, і не лише для нашого народу, але вкінці і для всієї Европи.

І після цього на закінчення ще одне. Кожного тижня я принайменше три або й чотири рази читаю, що я або зазнаю нервового заломання, або що я відсунув мого друга Герінга і Герінг поїхав до Швеції, то знову Герінг ніби то мене відсунув, дальше, що збройна сила відсунула партію, й знов же партія відсунула збройну силу — в цьому випадку вони говорять не „Вермахт“ а „Райхсвер“ — а дальше знову генерали зробили проти мене революцію, то знову я казав арештувати і примкнути генералів ітд. Вони можуть бути переконані: все можливе, але щоб я нерви втрачав, це зовсім виключене.

Незломна віра в перемогу

Я надто докладно студіював історію, щоб не знати, що великі перемоги виборювали люди ніколи інакше, як лише серед дуже важких противударів. Немає великих героїв всесвітньої історії, які супроти найтяжчих ударів не встоялися. Світло сонця може кожний знести, але коли приходить негода й буря, аж тоді виявляються тверді характери і тоді також пізнаємо слабих. Якщо раз прийде важка ситуація, тоді щойно покажеться, хто є справді мужчиною і хто в таких годинах не втрачає нервів, але остає завзятим і непохитним та ніколи не думає про капітуляцію.

На кінець я хотів би дещо сказати тим людям, які мені постійно говорять про релігію. І я релігійний, і то глибоко внутрішньо-релігійний, і я вірю, що Провидіння важить людей та не признає до більших діл того, який не може видержати іспиту Провидіння, але на цьому іспиті заломлюється. Воно вже природою дана потреба, що в елімінації залишаються тільки сильніші. Німецький народ, наскільки я його пізнав в масі його проявів, є, слава Богу, сильний і ядерно здоровий. Вірте мені, якщо б я в 1918 році був членом демократичної партії, я стратив би також віру у Німеччину. Але я був членом німецької збройної сили; був вояком серед міліонів інших і це мені дало мою віру. Моя завзята боротьба в націоналсоціялістичному русі за душу німецького народу і широких мас, міліонів робітників і селян — аж ця боротьба зробила мене справді сильним.

Від Провидіння одержали ми нічо інше, як благословення. Які ж великі успіхи Воно нам дало, які величаві перемоги воно дозволило нам осягнути! І чи ж не змінили ми повністю впродовж кількох років майже розпучливе положення нашої країни, нашої держави! І чи ж не вело це Провидіння наші армії далеко поза кордони нашої держави! Як же ж Воно дозволило нам опанувати навіть майже безвиглядні ситуації, як ось італійський розвал! І після цього ми хотіли б бути такі нікчемні і, не зважаючи на все це, втратити віру в Провидіння? Я схиляюся у вдячності перед Всемогучим, що Він дав нам настільки ласки і що Він не післав нам ще важчих іспитів, боротьби на німецькій землі, але що Він дав нам те, щоб ми цю боротьбу проти світу насильства понесли далеко й успішно поза кордони нашої держави.

Фюрер закінчив свою промову, висловлюючи своє почуття гордости з приводу того, що не лише в щасливих днях мав він змогу стояти на чолі Німеччини, але також тому, що й, зокрема, у важких днях може він вести німецький нарід. Він звернувся із закликом до тих, що мають моральний обов'язок бути носіями непохитної віри, та підкреслив при цьому ролю жінок, перед якими в цей час війни стоять не менші завдання, ніж перед чоловіками.

„Я прибув до Мюнхену лише на кілька годин, — говорив Фюрер далі, — щоб промовити до своїх найстарших співробітників. Вже завтра вертаюся знову назад та забираю з собою гарний спогад про моїх давніх вірних товаришів боротьби. Кожний із приявних повинен вийти з певністю та вірою, що прийде не що інше, а лише перемога Німеччини. За це ми боремося. За цю перемогу багато полягло. За це ще й інші принесуть таку саму жертву. Для цього живуть покоління, і то не лише тепер, але й у майбутньому. Проллята тепер кров буде після війни багато винагороджена. В нових хатах ми забезпечимо знову існування міліонів людей“.

Новий осяг Японії

ТОКІО. — Цісарсько-японська головна кватира оповістила таке надзвичайне повідомлення: Японське морське летунство завзято атакувало від ранку 8 листопада ворожий конвой і супровідні судна на водах на південь від острова Бугенвіль. Досі стверджено такі висліди:

Затоплено: 3 лінійні кораблі, 2 кружляки, 3 нищільники та 4 транспортні кораблі.

Запалено і важко ушкоджено один лінійний корабель, важко ушкоджено більше як три важкі кружляки, запалено і важко ушкоджено 3 кружляки, або великі нищільники, запалено і важко ушкоджено один великий транспортний корабель.

Наші втрати: 15 літаків, які або свідомо кинулися на ворожі кораблі, або ще не вернулися назад.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 15)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Переглядаючи роди користування великої рогатої худоби бачимо, що на першому місці стоїть передовсім молочна продукція, а майже не ведеться опасової господарки. Бо вправді відходить велика кількість худоби на заріз, що є зовсім звичайним явищем, одначе нема майже, поза небагатьома поміщицькими господарствами, у більшій мірі правильного ставлення худоби на опас. Вислідом того є також невелика кількість волів, яких число в цілому краю не сягає понад 800, хоч давнішими роками було їх куди більше. Поза тим худоба на заріз іде не опасена, з великою шкодою для селянина і споживача. В ділянці опасової господарки є ще великі можливості і поважні конечності до виконання.

Розглядаючи можливості правильного хову великої рогатої худоби бачимо, що немає відповідної кількости бугаїв. Рахуючи навіть як відповідних до становлення корів вже 2-річних бугаїв і не враховуючи ялівок, а тільки корови, виходить, що в поодиноких округах припадає тепер 1 бугай на ко[illegible] Біла — 76, Білгорай — 125, Грубешів — 101, Замістя — 132, Холм — 84. Отже більш-менш забезпечені бугаями є Біла і Холм, одначе в інших округах недостача бугаїв є велика. Коли ж зважимо до того, що якість цього мужеського годівельного матеріялу є дуже низька, бачимо, що до правильного плекання великої рогатої худоби бракує належної основи й серед самого тваринного матеріялу. Покращати цей ховний матеріял, поправити його якість, забезпечити мужеським, високоякісним матеріялом, перевести добір гарних молочниць до хову — ось найближчі завдання годівельників худоби краю.

Пересічну продукцію молока на 1 корову рахують на Холмщині й Підляшші на приблизно 1.400 л. в рік. Одначе на основі наших обчислень вона куди вища, бо вагається коло 1.900 л. в рік, при чому у різних округах вона вагається від 1.400 до 2.300 л. Якщо на основі цих дуже приблизних обчислень схочемо вирахувати річну продукцію молока цілої країни, то мусимо відкинути ще поважну кількість ялових (запущених) корів, барато старих корів та деяке число корів, що не дають повної кількости молока із-за хворіб, тощо. Приблизна продукція молока усіх корів ось яка:

Округа	Кількість корів	Річна пересічна продукція молока	Уся продукція молока в рік
Біла	37.712	1.400	527.968
Білгорай	53.541	1.400	749.574
Грубешів	60.993	2.300	1,302.839
Замістя	37.372	2.300	859.556
Холм	57.033	2.300	1,311.739
Разом	246.651	1.930	4,751.676

Про піднесення продукції молока можна буде говорити тільки тоді, коли через добір жіночого і доставу належного мужеського матеріялу піднесеться якість худоби і забезпечиться їй відповідну кормову базу. А для цього, при відповідному фаховому проводі, є на Холмщині й Підляшші усі господарські дані. Бо цей край може у продукції молока та плеканні худоби досягнути ще поважного рівня.

Свині це по великій рогатій худобі черговa дохідна ділянка тваринництва. По числу найбільше їх виказує Грубешівщина (з Белзчиною), одначе майже на тому ж рівні, а в деяких роках і на вищому вдержується Більщина, що цю ділянку, у противенстві до інших ділянок сільського господарства, розвинула в себе дуже поважно, заступаючи доходами із неї гіршу доходовість із ріллі чи з плекання худоби. На третьому місці, щодо числа свиней, стоїть Холм. Найменшу кількість свиней виказує Білгорай, що у цій ділянці відстав поважно від інших округ.

Становище плекання свиней у сільському господарстві поодиноких округ подають оці числа:

Округа	Кількість свиней на: 100 власників або посідачів усіх тварин		100 га усієї площі		100 га ужиткової площі		100 га кормової площі	
	усі свині	понад 6 місяців	усі свині	понад 6 місяців	усі свині	понад 6 місяців	усі свині	понад 6 місяців
Біла	239	103	21	9	28	12	77	33
Білгорай	93	34	11	4	20	8	67	25
Грубешів	97	47	17	8	21	10	78	38
Замістя	105	29	19	5	29	8	107	30
Холм	153	49	17	5	23	7	59	19
	154	57	20	8	27	10	98	35

Творення літературної мови

Жива письменна, або інакше літературна мова, якої вживається в письменництві, і якої зправила навчається в школі, витворилася зі звичайної розговірної мови, що нею говорить народна маса. Жива розговірна народна мова на всіх просторах, де живе цей нарід, не є найчастіше у всіх її подробицях усюди та сама. Жива мова має свої говори — діялекти, а говори знову свої місцеві говірки. При творенні літературної мови її основною підставою стає один говір, той, якого по раз перший вжито в письменній літературі, або якого вживав у початках її творення визначний письменник даного народу.

Подібно, як людина як одиниця родиться, живе, розвивається, дозріває, слабне і в'яне, а вкінці вмирає — так було і є в історії народів і їх мов. І мова живе, розвивається, осягає вершка свого розвою, щоб опісля зійти — нераз по дуже довгих віках — зовсім з життя і стати мертвою. Таких прикладів в історії маємо багато, а з найбільше нам знаних — це старинні мови грецька і латинська, колись з блискучою літературою і великим поширенням, сьогодні мертві, яких у поточному житті вже не вживається. Так само мертвою нині є старослов'янська церковна мова, на яку переложено з грецької мови богослужбові книги у нашій Церкві.

Жива українська мова увійшла вже давно в наше письменство, але довгий час була під величезним впливом мертвої вже тоді церковнослов'янської мови, переймаючи від неї чимало слів, висловів і форм, яких не знала жива українська мова. Кінець 18-го і перша половина 19-го віку це час відродження мови і літератури на народних основах цілої низки слов'янських народів, між ними і українського. У нас звичайно, як початок цього відродження, подається рік 1798, коли появилася „Енеїда" Івана Котляревського. В кількох найближчих десятиліттях, головно на Лівобережжі на Слобожанщині в Харкові, що був осідком університету, була ціла група українських письменників, яких найвиднішим представником був Григорій Квітка Основ'яненко. Ця група увела в літературу народну мову, очевидно таку, яку сама вивчила з народних уст. Та основоположником української літературної мови став наш безсмертний Тарас Шевченко, уроженець Київщини, що в своїх творах послуговувався говором своїх рідних околиць. В цей спосіб в основу нашої сучасної літературної мови покладено полтавсько-київський народний говір.

І письменники західних українських земель, що перші зачали тут писати українською живою мовою, послуговувалися теж місцевим галицьким говором — в 30-тих роках 19-го віку Маркіян Шашкевич в Галичині говіркою Золочівщини і в 60-ти роках 19-го віку Юрій Федькович говіркою рідного Сторожинця-Путивля на Буковині, останній вже під значним впливом давніших українських письменників, передовсім Шевченка. Взагалі на творення української літературної мови в Галичині і на Буковині мала переважний вплив наша літературна мова, що творилася на Наддніпрянщині. Було це між іншим вислідом тодішніх відносин. Від появи царського указу з 1876 р., що заборонив вживати українську мову в письменстві, українські письменники з Наддніпрянщини зачали друкувати свої твори в українських видавництвах у Львові і через те мали рішальний вплив на формування української літературної мови і на тих українських землях, що були тоді під пануванням Австрії. Очевидно, не без значіння був теж факт, що на львівському університеті вже в половині 19-го віку була катедра української мови й літератури, а від кінця 70-тих років минулого століття така ж сама катедра і на основаному в 1875 році чернівецькому університеті на Буковині. Професори української мови й літератури на цих університетах, головно д-р Омелян Огоновський у Львові, як автор першої історії української літератури і д-р Степан Смаль-Стоцький, як автор української граматики і великий український мовознавець, причинилися чимало до розвою української мови й літератури та її удностайнення. При цьому не слід забувати, що в Галичині й на Буковині існували за Австрії всюди народні й середні школи з українською мовою навчання, що рівно ж впливало на присвоєння тамошнім загалом української літературної мови та її поширення. А того всього не було тоді на українських землях під російським пануванням.

Літературна мова народу і так само і жива мова постійно розвивається. Розвивають її і вигладжують поодинокі великі письменники, що звичайно вийшли з різних областей і неодну свою мовну своєрідність увели в літературу і тим її збагатили. З розвоєм письменства на дальший розвій і уоднозгіднення літературної мови, мають переважний вплив великі, загально признані письменники, що самі писали вироблено мовою. Це так звані кляксики. Ними для сучасного нашого покоління є в першу чергу Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка (Ляриса Косач) і Михайло Коцюбинський, не кажучи про низку молодших, здебільша ще живих. Майже кожний з них вносив у загальну мовну скарбницю деякі мовні окремішності й деякі слова зі своїх околиць, що опісля ставали загальноукраїнськими якраз через письменство та його поширення. Тільки зрідка наші визначні письменники послуговувалися говором чи говіркою своїх рідних околиць. Такими в нас були Василь Стефаник, що писав здебільша свої чудові нариси-новелі покутським говором і Марко Черемшина (Іван Семанюк), що у своїх творах вживав часто галицький і гуцульський говір.

О. Г.

КАРТИНА З ЧОРНИХ ДНІВ

Восени 1932 р. колгоспникам не дали большевики на трудодні ані одного декаграма збіжжя, а крім того вирішили відібрати в селян і те зерно, що було в них, чи з 1931 р. залишилось, чи яке вже зібране з урожаю з власного городу.

Тоді большевики утворили спеціяльні комісії, які мали заготовляти хліб. Ці комісії ходили хата в хату, переводили дуже старанні ревізії не лише в хаті, чи в пюпі, а навіть на всьому подвір'ї, і все, що попалось під руки, забирали.

До моєї матері теж „завітала" комісія. Забрали не лиш те жито, що мати разом з дочкою (моєю сестрою) заробили в колгоспі в 1930 р., а взяли з глечиків навіть квасолю та горох, що зібрані з присадибної землі. Картоплю теж забрали.

От так були утворені „передумови" 1932—1933 рр. з жахливим голодом, що тоді лютував в Україні. Ось одна з багатьох чорних картин з 1933 р.

Село Баранівка на Житомирщині. Член сільської ради й уповноважена цієї сільради на одну частину села п. Бузенко, повинна щоденно перевіряти всі хати своєї дільниці та вмерлих селян зносити до спеціяльно виділеної хати, а звідти вивозити до „спільної могили". (Бо кожну вмерлу особу не було кому хоронити). Одного дня п. Бузенко обійшла свою дільницю. Звезла до виділеної хати трупи вмерлих і небуло кому їх похоронити. Як на біду з її дільниці вся молодь і молодші чоловіки пороз'їздилися зі села, в світ повтікали від страшної видимої смерти, залишились тільки старі, малі та жінки, і до кого не зайдеш, щоб вигнати трупи зарити, а там теж всі пухлі, що через кілька днів і їх теж треба буде вивозити. Просить п. Бузенко свого чоловіка Адама (який проклинає, що „обрали" її на члена сільради) та свого брата, щоб викопали яму та помогли зарити трупи, бо вже такий сморід на кутку, що її ще можуть засудити... за антисанітарний стан в її дільниці села.

Копали яму чоловік і брат (останній теж був опухлий) цілий день, вечером до хати з трупами під'їхала п. Бузенко фірою — в гарбу запряжені 2 корови; наладували в гарбу — вщерть драбин трупів, прикрили рядном і повезли на цвинтар. На цвинтарі згадані два мужчини один за руки, другий за ноги, поскидали з гарби трупів до ями і яма вийшла наповнена вщерть, а згідно з „санітарною інструкцією" в ямі до 1 і пів метра над поверхнею не повинно бути трупів. Але копати другу додаткову яму вже не було кому, мужчини виснажені, зморені. Накрили рядном трупи, „щоб хоч на очі землі не накидати" і нагорнули високу і широку „братську могилу", яку за кілька днів розкрили собаки.

Так цар-голод лютував по селах багатої України, і смерть забирала тисячі і міліони людей, неповинних жертв божевільної системи.

І. Чинченко

Листопад—це місяць середньошкільника.

Щедро жертвуймо на середньошкільну молодь!

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ

Лицарську славу йдем здобувати

Оповідання з перших літ Х. ст. по Христі.

До князя Гудима, володаря білих хорватів, прибули гінці від київського великого князя Олега.

— Готовлю похід на греків. Пришли дружину й воїв! — передали гінці наказ великого князя.

А в князя Гудима дружина невелика, а воїв таки не було. Жив у згоді й любові з сусідніми князями: з князем дулібів, Трояном, з князем тиверців, Стемидом, і з князем уличів, Руярем.

І скликав князь Гудим старійших дружинників і бояр та каже їм:

— Великий князь Олег рушає походом на греків. Треба нам дружину збільшити й воїв зібрати.

— Наші хорвати до війни охочі.— відповіли дружинники й бояри. — Вже й так нарікають, що давно ніяких походів не було. Ще як за великого князя Дира. Треба розіслати заклик, а охочі знайдуться.

І князь Гудим розіслав гінців по всій своїй землі:

— Хто охочий славу здобувати й здобич багату додому принести, приставай у полки княжі!

Гей, як почули таке хорвати білі стали з усіх городів своїх і зі сіл збиратися й у Галич, у стольний город князя Гудима рушати.

Ідуть зо зброєю: з мечами нагостреними, з ратищами сильними, з луками напряженими, з тулами легких та гострих стріл повними.

Ідуть та співають:

„А в густім лісі та в Медоборі
Блудили блудців сімсот молодців.
Відблудилися в чистеє поле,
В чистеє поле над тихий Дунай.
Всі посідали украй берега
Та й заложили раду радити,
Стали радити, щоб закупити.
„Не купуймо ж ми на жони злота,
На жони злота, на дівки срібла,
Покупуймо ж золоті човна,
Золоті човна, срібні весла
Та й ходімо ж ми краєм Дунаєм,
Краєм Дунаєм за добрим князем
За добрим князем, лицарем ясним,
Що він нам добре за службу
платить,
Ой, на рік дає по коникові,
По коникові та й по мечеві
Коника в сідлі, меча у сріблі".

А в Галичі над Дністром справді вже повно човнів понавозили. Дружинники й вої вибирають що кращі, торгують. На галицьких майданах і по крамницях усяку зброю продають: шоломи оварські й варязькі, панцирі. Але їх купують тільки дружинники, вої без панцирів спішать у похід і без шоломів. Тільки меча, лука та стріли купують і вої і дружинники. Таксамо й щити червоні. Працюють і в кузнях ковалі, нову зброю кують і стару направляють. А ткачі паруси готують зі сильних конопляних ниток, щоб судна хорватські бистро Дністром, а потім морем Руським попутній вітер бистро носив.

Вже все готове. Спускають хорвати свої судна на води на Дністрові.

А князь Гудим до пристані виходить та все господарським оком оглядає, накази й раду дає, лад заводить.

Вже все готове, судна на воді? І кличе князь волхвів, щоб з ним разом жертву Перунові принесли та спитали, чи щасливий буде похід.

І волхви-жерці в жертву півнів приносять, а інших півнів пускають, щоб з того, куди вони полетять пізнати, щасливий чи нещасливий буде похід.

— „Щасливий буде!" — сказали.

Собор Єпископів

В числі 44 тижневика „Холмська Земля" вже було подано про те, що дня 13. жовтня 1943 року, в місті Варшаві, відбувся Собор Єпископів Св. Автокефальної Православної Церкви в Генеральній Губернії та що цей Собор Єпископів зупинився над справою „вибору" Митрополита Сергія на Московський Патріярший Престол і в цій справі звернувся з окремим посланням до Духовенства, Монашества і вірних Православної Церкви та всіх християн. В цьому посланні є уступ, де сказано: „З глибоким сумом приймає Св. Православна Автокефальна Церква в Генеральній Губернії відомості про сумні події з церковного життя в Москві та прилучується до голосу всіх тих православних архипастирів, які добре розуміли гру Кремля й осудили цей новий акт знущання міжнародного комунізму над святими скарбами християнства".

Дня 15. жовтня цейже Собор Єпископів зупинявся над справами:

а) Повернення до Холма Чудотворного Образа Холмської Божої Матері.

б) Справами православного українського духовенства на терені Холмської Єпархії.

Рідке свято

У містечку Кодні над Бугом, повіт Біла на Підляшші, дня 21 листопада 1943 р., на Св. Арх. Михаїла, відбудеться посвячення парафіяльної Церкви та Святого Престола.

Духовна Консисторія повідомила мене, як настоятеля, листом з дня 15. 10. 1943 р. ч. 4468/I-227, що Його Високопреосвященність, Високопреосвященніший Владика Іларіон, Архиєпископ Холмський і Підляський, уділив своє благословення на освячення Преосвященнішим Єпископом Тимофієм Святого престола в Коденській Церкві.

При посвяченню Церкви й Святого Престола буде брати участь ду[...] ховенство з околишніх сіл.

З цієї нагоди я, як настояте[...] української Коденської Правосла[...] ної Парафії, — прошу ласкаво Отц[...] Настоятелів прибути на це свято р[...] зом зі своїми парафіянами.

Рівночасно повідомляю, що свя[...] почнеться Всенішною, яка буде ві[...] правлятись на передодні, в субот[...] дня 20. листопада, о годині трет[...] (15), по обіді. Всенішну буде прав[...] ти Його Преосвященність Влади[...] Тимофій, Настоятель Яблочинсько[...] Свято-Онуфріївського Монастиря.

о. м-гр. **Онуфрій Іванюк**

Свято Св. Параскеви в с. Гнійному на Підляшші

Православна парафія в с. Гнійному на Підляшші має декілька храмових свят, а саме: 1) Св. Пророка Іллі, 2) Св. Опаса, 3) Св. Параскеви дня 27. 10. і 4) Св. Праведної Анни.

Найурочистіше обходиться свято Преображення Господнього і Св. Параскеви. Це останнє свято місцеві люди називають „П'ятянка", або „П'ятьонка". В цьому, 1943 р., свято Св. Параскеви відбулося дуже урочисто й величаво, не дивлячись на тяжкі воєнні часи й будний день. Людей на свято прибуло дуже багато з околишніх сіл, а саме: з Буля Старого й Гранної та з Павлова Нового й Старого.

Настоятель місцевої Гноєнської православної парафії, о. Антоній Каньовський поробив заходи про звільнення місцевих людей від деяких шарварків, що увінчалося повним успіхом.

Церковні урочистості почалися напередодні свята. Дня 26. 10. відслужено було вечірню в честь Св. Параскеви. Вранці, о год. 9, дня 27. 10. почалася Служба Божа. Службу Божу вдправляв о. Петро Кунях, настоятель православної парафії в Булі Старому в сослуженні о. Миколи Залузького — настоятеля православної парафії в м. Янові Підляському та о. Антонія Каньовського — настоятеля місцевої парафії і нововисвяченого о. диякона Івана Павлючука, бувшого дяка-дириґента в Гнійному, родом з Гнійного.

Проповіді виголосили: о. Микола Залузький — після Євангелія про „Життя Св. Параскеви", як приклад для українців, православних християн; о. Петро Кунях — після запричасника на тему: „Св. Параскева і сучасне християнство"; о. Антоній Каньовський, після хресного ходу, щиро й сердечно вітав учасників і дякував за прибуття на свято, згадуючи про сучасні тяжкі часи. Слова о. Антонія Каньовського в багатьох викликали сльози на очах.

Співав хор під управою п. диригентки Анастасії Лисюк. Всі співи були виконані дуже гарно й солідно в староукраїнській церковно-слов'янській вимові, що підкреслили згадані священики в своїх проповідях.

Підчас Богослуження переведено збірку на ремонт місцевої церкви. Зібрано 256 зол. і 48 сот.

Після вечірні, в помешканні п. дириґентки Анастасії Лисюк, відбувся товариський вечір національно-релігійного характеру, на якому були присутні всі хористи та о. настоятель парафії.

Місцевий

Від 15. до 21. листопада затемнення обов'язує від год. 4.45 веч. до 6.40 рано.

З кооперативного життя

У Віснику Розпоряджень для Генеральної Губернії з дня 20. липня ц. р. ч. 54 вміщено розпорядження Головного Відділу Справедливости з дня 31 травня 1943 р. яке частинно змінює попередній польський кооперативний закон та статути кооператив.

Зміна ця, між іншим, торкається справи загальних зборів та компетенції надзірної ради і є важна від 1. липня ц. р. до 31. грудня 1945 р. Згідно з цим розпорядженням всі кооперативи ненімецького права, тобто й українські кооперативи, без уваги на їх вид і ступінь, не мають права відбувати ніяких загальних зборів. Окремі винятки може дозволити лише комісар Державної Кооперативної Ради з власної ініціятиви, або на внесення ревізійних союзів, які можуть входити з такими внесками тільки щодо кооператив, що є їхніми членами.

Всі справи, які належать до компетенції загальних зборів, переходять частинно на надзірну раду кооперативи, а частинно на комісара Д. К. Р.

Надзірна рада має право й обов'язок вирішувати замість загальних зборів такі справи: а) визначувати межі найвищої суми кредиту для одного члена, б) визначувтаи найвищу суму зобов'язань кооперативи, в) затверджувати баляноси, різні звіти й бюджети кооперативи, г) рішати п[...] розподіл прибутків і визначати сп[...] соби покриття втрат кооператив[...] ґ) одобрювати чи неодобрювати [...] яльність управи кооперативи, д) п[...] ймати рішення щодо ревізійного з[...] ту, е) рішати про зміну, й допо[...] нення статуту та про розв'язання [...] ліквідацію кооперативи, є) вказув[...] ти напрям діяльности кооперати[...] ж) рішати про обмеження діяльн[...] сти кооперативи виключно до чл[...] нів.

На комісара Д. К. Р. переходя[...] такі управнення загальних збор[...] а) право обирати й відкликувати чл[...] нів надзірної ради кооперативи, ([...] одобрювати чи неодобрювати діял[...] ність надзірної ради, в) устійнюват[...] розмір презенційної марки для чл[...] нів надзірної ради.

Час урядування членів надзірн[...] ради продовжується в засаді аж д[...] переведення нового вибору на на[...] ступних загальних зборах члені[...] себто до 31. грудня 1945 р., оскільк[...] комісар Д. К. Р., а в кредитових ко[...] оперативах керманич У. Б. Н., не ско[...] ристає зі свого права і не відклич[...] їх ще перед речинцем наступних за[...] гальних зборів членів кооперативи.

У зв'язку з цим розпорядження[...] Ревізийний Союз Українських Ко[...] оператив видав для надзірних ра[...] спеціяльну інструкцію.

Тома Яр[...]

І князь Гудим урадований велить сідати в човни та рушати.

І сіла одна частина дружини й воїв у човни під проводом воєводи Боєслава. А друга частина дружинників і воїв під проводом самого князя на бистрих конях у похід рушає.

Мають на вітрі білі прапори з трьома чорними галками, знаком Галича, лопочуть. А враз несеться пісня з могутніх вояцьких грудей:

„Гей, ідемо ми вої на бої,
Вої на бої, ворог не встоїть!
Ой, Дажбоже!
Лицарську славу йдем здобувати,
Воєнну здобич в ворога взяти —
Ой, Дажбоже!
А хто в завзятім упаде бою,
То його имення славнеє втроє —
Ой, Дажбоже!
Славнеє втроє, ввік жити буде,
Славу рознесем його усюди,
Ой, Дажбоже!"
Його родині привезем здобич,
Золото, срібло, всяку оздобу —
Ой, Дажбоже!
Гей, ідемо ми вої на бої,
Вої на бої, ворог не встоїть —
Ой, Дажбоже!

Співала пісню дружина, співали вої й ті що водою плили й ті, що берегом на конях мчали.

Ось і минули вже межі Білохорватії. Вже по цей бік земля угличів, а по той бік Дністра тиверців.

І тиверці й угличі теж уже в похід готові. Біля Пересічна, столиці угличів, судна білохорватські спинилися, спинились і комонні полки.

Князь Тудим до князя Руяра в терем його тисовий у гості йде, а там уже й Стемид князь тиверців гостить.

— У нас уже все готове — кажуть обидва князі до князя Гудима. — Ми тебе тільки дожидалися.

— То ж рушаємо, щоб на час прибути — наглить князь Гудим.

— Рушаємо, друже, — відповів йому князь Руяр — та ще не сьогодні. Маю певні вісті, що князь Олег тільки завтра вирушає з Києва. А плавба Дніпром не легка — пороги! Ще доволі часу в нас, кілька бодай днів погостиш у мене.

І так четвертого дня рушили вже всі три князі з дружинами зо своїми і з воями в похід. Гей, вкрилися, встелилися обидва береги Дністра, мов барвистим килимом рухомим, дружинами княжими та воями. По цьому боці Дністра тиверці, а по тому білохорвати, а за ними угличі. А Дністром судна пливуть попереду тиверців, за ними білохорватів, а за тими дулібів.

І знову мають-лопочуть прапори. Вже тепер не тільки білі але й червоні й зелені. На червоних чорний буркут-орел, а на зелених золоте сонце — перші прапори угличів, а другі тиверців. А щити в усіх червоні.

І несеться, гремить знову пісня за піснею. Так і виплили з Дністра в його лиман, а там і на море на Руське.

Скоро й комонники станули на березі Чорного моря. Тиверці суднами перевезлися на лівий беріг Дніпра. Всі ждуть поки князь Олег Віщий зо своїми полками не прибуде.

І на другий день прибув він. А з ним хмарища війська різних племен. Біля самого князя варяги й поляни, а за ними словіни новгородські, кривичі, радимичі, в'ятичі, дерев'яни, сіверяни, дуліби, а навіть чудь і моря.

Біля князя прапорник із голубим прапором, що золотий тризуб на ньому.

А всіх суден у князя Олега до дві тисячі. А в кожному по сорок воївників. Крім цього яких три тисячі кінних мчало степом.

Прилучилися до них судна придністрянських князів.

Судна виплили на море, а комонники подалися сухопуттям до гирлів Дунаю.

(Докінч. буде)

„Спогади і зустрічі"...

Заходом Спілки Праці Українських Письменників відбулася у Львові 27. м. м. в Літературно-Мистецькому Клюбі доповідь проф. Гр. Костюка п. н. „Спогади і зустрічі з українськими письменниками і ученими по совітських тюрмах і таборах". Доповідач на основі власних переживань змалював яркими красками ці відносини у совітських тюрмах і таборах, у яких довелося проживати визначним представникам української літератури і науки та ті методи, якими послугувалась большевицька влада, щоб знищити українську культуру, а тим самим і український нарід.

ПОХОРОНИ ЖЕРТВ У ВИННИЦ[...]

Сімнадцятий похорон жертв замучених винницьким НКВД, відбувся 28. вересня. Панахиду правив є[...]скоп Житомирський і Винницьк[...]й Григорій. В цей день поховано 10[...]0 осіб. Тим самим уже 7.919 осіб пере[...]дано землі на вічний спокій. Вісімнадцятий похорон відбувся 30. вересня. Панахиду правив епископ Винницький Євлогій. В цей день поховано 560 осіб. „Винницькі Вісті" пишуть з приводу цього останнього похорону: „Понад 4 місяці тривають розкопи могил. За цей час поховано 8.749 мучеників". **(пр.)**

Добрий примір

Дня 27. вересня 1943 р. в селі Ганськ (Володавщина) відбулося величаве храмове свято „Чесного Хреста". В часі обіду в настоятеля парафії о. протоєрея Василя Бухала зібрано на фонд студентства 491 зол. Збірку перепровадив м-гр. Віктор Левицький. Настоятель парафії висловив бажання, щоб зібрану суму передати Українському Допомоговому Комітетові в Холмі й оголосити про це в пресі.

КОРИСТУВАННЯ ПРИЛЮДНИМИ КОМУНІКАЦІЙНИМИ ЗАСОБАМИ В ГЕН. ГУБ.

З днем 15. листопада ц. р. набуває сили поліційне зарядження про користування прилюдними комунікаційними засобами ненімцями. Згідно з цим розпорядженням ненімці можуть користуватися прилюдними комунікаційними засобами (залізниця, автобуси, кораблі для річної плавби) в Ген. Губ. аж до відкликання лише за урядовим дозволом на подорож. Від обов'язку мати такий дозвіл звільнені, між іншим, всі особи, що мають службову особисту довідку, виставлену Німецькою Східною Залізницею, їздовий персонал Німецької Східної Пошти, персонал на автодорожніх лініях. Далі непотрібно дозволу для їзди з місця замешкання до місця праці, звільнені від нього також всі особи, що мають внесення на видачу тижневої чи місячної робітничої карти з посвідкою Уряду Праці та періодичної карти, виданої на основі цього внесення, також замкнені транспорти під проводом німецького керівника.

Дозвіл на їзду видає окружна, чи міська поліційна влада й міські комісари. Якщо особа, що обов'язана мати дозвіл не має свого місця замешкання чи постійного перебування в осідку одної з вище названих службових станиць, дозвіл на їзду видає командант постерунку жандармерії, чи його заступник.

Особам, що підлягають обов'язкові мати дозвіл на їзду, невільно купувати білетів, якщо вони не мають дозволу на їзду. Не вільно купувати білетів їзди в інших місцях, як лише в урядових місцях продажу білетів. Закуплених білетів їзди не вільно переносити на особи, що не є німцями. Дозвіл на подорож важний тільки в получені з урядовою особистою довідкою, по можності, зі знимкою. Дозвіл на подорож і особисту довідку треба мати при собі підчас їзди, що на неї потрібний дозвіл.

Дозвіл на їзду видають одноразово, або як постійний дозвіл. Він важний лише для тієї особи, на прізвище якої виставлений. Постійні дозволи дають лише тим особам, що службове мусять регулярно об'їздити якийсь терен. Постійний дозвіл важний найдовше впродовж 3 місяців.

Подробиці цього розпорядження поміщені в 86 ч. Вісника Розпоряджень для Ген. Губ.

Дрібне оголошення

За спочилих героїв

31. жовтня ц. р. в неділю в Холмському Катедральному Соборі була відслужена Св. Літургія Архиєрейським чином в асисті 8-ми Священиків та 3-ох Дияконів, на якій згадувалося про героїв, які віддали своє життя за Батьківщину і за православну віру. Після Літургії Владика Архиєпископ Іларіон перед панахидою виголосив архипастирське слово, в якому сказав, між іншим, що ввесь український народ згадує своїх національних героїв, які положили своє життя за кращу долю своєї Батьківщини. Немає більшої жертви, як жертва крови за ближніх своїх, але найбільша жертва, то є жертва крови за Батьківщину. Тисячі таких жертв принесені на вівтар нашої Неньки, — вони є нашими національними героями. Сьогодні їх немає серед нас: вони спочивають своїми тілами в сирій землі, але їх душі вітають тут серед нас, тому не забуваймо наших великих героїв, частіше згадуймо про них і молімося за їх святі душі, щоб Господь оселив їх в оселях небесних Небожителів.

Сьогодні, коли ми так красно зібралися у цьому святому храмі, помолимось за наших героїв, принесемо щирі наші молитви до престола Всемогутнього, щоб Він поселив їх з небесних оселях. Не забуваймо ніколи тих, хто віддав своє життя за ближніх і Вітчину. Народ, який не забуває своїх народніх мучеників, стає народом сильним, могутнім і величним. Народ, який шанує світлу пам'ять своїх героїв, має право на свою власну світлу будуччину. Не забуваймо й ми своїх героїв, щиро й щиро молімся за їх святі душі й частіше згадуймо при них. Помолімся за наших героїв, схилім свої голови й глибоко зідхнімо до Бога. Зараз відслужимо врочисту Панахиду за наших національних героїв і за Священно-Мучеників і Мучеників Холмщини й Підляшшя, які віддали своє життя за Православну Церкву. Вічна їм пам'ять!

На Панахиду вийшло все міське Духовенство на чолі з Владикою Архиєпископом Іларіоном. Вчасі співу „Зо святими упокой" і „Вічної пам'яти", всі присутні побожно склонили свої коліна до землі.

І знову втрата

Десь тихо котить хвилі тисячолітній Буг. Шумить загадочний темний ліс у Володаві. На вулицях валять старі зруйновані доми. Прочищують, відновляють. Ось викінчують нову, широку вулицю біля Собору. Робітники тішаться та говорять: „цікаво, хто перший піде новою вулицею?..."

А в соборі правиться панахида... Людей повнісінько, як ніколи... Селяни, інтелігенція, старі, молоді... На очах у багатьох сльози. „Вічная пам'ять" викликує спільне ридання. Панотець говорить скромну, але глибоку змістом промову. Говорить про відвічну, многострадальну Холмську землю, все стійку, міцну, не дивлячись на всілякі жертви. А жертв тих багато...

Ось і сьогодні. Ховають директора Союзу Кооператив у Володаві. що впав від скритовбивчої кулі. Підляшанин Іван Міщук працював тільки в економічній розбудові свого краю, був доброю людиною, а й те не подобалося сусідам... Несуть його труну на плечах приятелі-земляки, за ним вінці, делегації... Бачимо директорів Холмського Повітового Союзу. Від них вінок з останнім привітом... Залізний, міцний... Бо тісно співпрацюють Союзи в Холмі й Володаві, згідно, приязно. Бачимо вінки від української молочарні, від Комітету, від шкіл і т. д., і т. д. Всіх болить ця смерть — символ української недолі й жертви... Похід великий, широкий... І перший на новій вулиці. Похід по дорозі спинився на розі двох вулиць, де чатував напасник і де пустив кулю у покійника. І тут, на місці вбивства, родина, знайомі, співпрацівники та всі приятелі знову пережили трагедію людини, трагедію громадянства... На цвинтарі, над розритою могилою, промовляє дир. Володавського Союзу інж. Костів. Прощає приятеля-співпрацівника тепло, сердечно, говорить про відродження невинно пролитої крови. Прощає голова Комітету, панотець Криштанович. Говорить, як і попередник... Бо й що інше можна сказати, коли в кожного у серці одна думка... Що земля ця терпить безконечно і безконечно, сильна у своєму безнастанному відродженню... Що люди, як муравлі, тихо-спокійно працюють, щоб двигнути край з занепаду, а приходить хтось і чоботом душить по муравлиську... Що вчера ще всі бачили людину усміхнену, здорову, привітну, а сьогодні вона лежить скривавлена...

Вічна їй пам'ять... Журливо глядять старі, високі похилені хрести, долі журливо піниться Буг... Задумалися віковічні ліси... Тисячолітні... Пульсують серед живих думки й сила тисячоліть, що переходять з покоління в покоління...

Е. Янчевська

Посмертні згадки

† АНТІН КАЧМАРЧУК,

учитель у селі Жукові, пов. Білгорай, згинув трагічно вноті з 23 на 24 жовтня 1943 р. враз із 11-ма українськими поліцистами в часі геройської оборони поліційної станиці в селі Лукова.

Разом із ним положили свої голови в нерівному бою такі українські поліцисти: Семен Боднар, Василь Тенейка, Максим Клим, Ілько Дуда, Сава Давиняк, Микола Задоріжний, Василь Стасьо, Микола Климко, Михайло Шалько, Іван Перейма та Іван Матусяк.

Спіть, герої! Нехай ця земля, що за її лад Ви полягли, буде Вам пером. Вічна Вам пам'ять!

† ПЕТРО, ОЛІМПІЯ, ОЛЕКСАНДЕР І НАТАЛІЯ ПЕЧЕНОГИ

Вечером 25. жовтня 1943 р., з рук невідомих бандитів згинула в Кельцах трагічною смертю ціла українська родина Печеніг, а саме: 50-літній Петро Печенога, 40-літня його дружина Олімпія, 20-літній син Олександер і 17-літня донька, Наталія. Похорони нещасних жертв відбулися 29 жовтня 1943 р. на православному цвинтарі в Кельцах. Вічна їм пам'ять!

† СВЯЩЕНИК О. ПАВЛО ШВАЙКА

В історичному українському містечку Грабовиці (Грубешівщина) замордовано в нелюдський спосіб православного Священика о. Павла Швайку разом з його паніматкою. Крім них, від ворожих злочинних рук впали жертвою ще сім осіб.

Вічна їм пам'ять!

Нова книжка

Під заголовком „Пречиста вернулася знов до Холма", — появилася збірка-книжка, видана в Холмі на Св. Даниловій Горі 1943 р., стор. 20. Книжка ділиться на три частини: 1) Офіційну, яка складається з копії Чудотворного Образа Холмської Божої Матері і тропаря до нього, а також послання Владики Архиєпископа Іларіона до пастви Холмсько-Підляської Єпархії з приводу повернення Чудотворного Образа Пречистої під заголовком: „Пречиста вернулася знов до Холма"; 2) Історичної, в яку входять: 2) Холмська Божа Мати (коротенький історичний нарис про Чудотворний Образ — Владики Архиєпископа Іларіона), б) Пречиста вернулася знов до Холма! (коротенька стаття о. Григорія Метюка) і 3) Літературна (поезія) — 8 віршів Владики Архиєпископа Іларіона: I. — Ми так довго чекали. II. — Вернулась до нас Божа Мати. III. — Вернулась додому Пречиста Мати. IV. — Чого то на Холмщині радість велика? У віршах відчувається духовне надхнення й чуття.

НОВИНКИ

На Культурний Фонд. Службовники „Українського Видавництва", Краків—Львів, зложили 2.842 зол. на Культурний Фонд — допомога науковцям -біженцям.

На Студ. Фонд. Службовики „Українського Видавництва", Краківський Відділ, зложили 1.617 зол. на Фонд Допомоги Студентам.

Хорова капеля у Львові. Концертне Бюро у Львові зорганізувало хорову капелю. Члени капелі почали вже проби, якими проводить відомий диригент із Києва, Нестор Городовенко.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
„Холмська Земля"
Чвертьрічна передплата 3.50 зл., піврічна передплата 7 зол.
Гроші посилати на адресу:
УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
Краків, Райхсштрассе 34

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.